

UREDNIŠTVO
IN UPRAVNIŠTVO
JE V LJUBLJANI.

POSAMEZNE
ŠTEVILKE PO 10
VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA
CELO LETO 8 K,
ZA POL LETA 4 K,
ZA ČETRT LETA
2 K.
V LJUBLJANI S
POŠILJANJEM NA
DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZNANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZNANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, ČE SE TISKA DVAKRAT IN PO 8 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROČBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZNANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Avstrijska politika.

Prvo zasedanje nove zbornice je končano. Oficijelno se sicer ni zaključilo in poslanci bodo vlekli svoje dijete naprej tudi za časa počitnic, ki bodo trajale do srede oktobra. Pričakovanja, ki so jih stavili narodi v novo zbornico, se v kratki dobi zasedanja seveda niso izpolnila, pokazalo se pa je, da tudi od prihodnosti ni pričakovati bogve kakih povoljnih uspehov. Vložilo se je od najrazličnejših strani nebroj interpelacij, nujnih predlogov itd., ni pa prišlo do nikakih pravih rezultatov, ni prišlo do resnega dela. Vse kaže, da je bila vsa ta agilitet le umetna, samo da se pokaže volilecem nekaka delavnost; skupnih vodilnih idej, skupnega zasledovanja gotovih ciljev in koncentracije v delu za napredek države in narodov nismo mogli opaziti. Edin predlog dalekosežne važnosti za upeljavo splošne in enake volilne pravice za deželne zbornice ni bil spoznan kot nujen in se zato ni moglo resno razpravljati o njem.

Nekaj je, kar tlači kakor mora pravi razvoj plodnosnega parlamentarnega dela, kar stopi vedno in vedno vmes, kot nepremagljiva ovira vsemu uspešnemu delu za svobodni socialni in gospodarski razvoj v avstrijskih narodih, kar pogosto brani posameznikom zavzemati se za uredbe in naprave, ki so jih sicer spoznali kot pravične in potrebne, za katere pa pogosto ne smejo glasovati, ker se gre za drug narod. Ta usodepolni nekaj je narodnostni boj avstrijskih narodov. Tu ne bi pomagalo nič, če bi nekega dne sklenila cela zbornica, da bo začela reševati važne zadeve ne glede na narodnostno nasprotstvo, tu ne bi pomagal nikaki kompromis, če bi ga tudi podpisali vsi poslanci. Ves nastop in vse delovanje poslancev ni drugoga kakor odmev dogodkov in potreb iz njihovih volilnih okrajev. Dokler bo pa tam divjal poguben narodnostni boj, ga tudi iz zbornice ne bo spravila nobena sila in noben kompromis.

Dokler ne bo narodnostno vprašanje v naši državi končno in pravično rešeno, se niti posamezni narodi niti država kot celota, ne bodo mogli dvigati in razvijati v taki meri, da bi zamogli uspešno tekmoovati z narodi sosednih držav. Ker se gre tu v prvi vrsti za gospodarsko jakost, je ravno tu ona točka v kateri avstrijski narod, zaradi svojega narodnega nasprotstva drug drugega najbolj ovirajo na napredku. Napačno mnenje bi bilo, če bi kdo mislil, da pod tem razmerjem trpijo samo Slovani

in drugi narodi, ki so pri nas v neznatnih manjšinah. Tudi Nemci, katerim se pri nas relativno še najboljše godi, čutijo to breme, ki tudi njihov prosti razvoj ovira. Ker Nemci nasprotujejo vsemu, kar bi se moralo izvršiti v korist Slovanom je na drugi strani tudi nemogoče ugoditi njihovim, četudi upravičenim zahtevam v polnem obsegu, ker bi tako postopanje zbudilo le še tem večje nasprotstvo. Avstrijska politika sedaj nestoji pred vprašanjem, kako bi se pravično pospešil razvoj in napredek narodov temveč pred vprašanjem, kako se ima ta napredek nepristransko ovirati.

Poglejmo si sedaj srečne druge moderne države, ki skoraj vse na vseh poljih gospodarsko krasno napredujejo, in v katerih je tudi socialno vprašanje pogosto že na mnogo višji stopnji proti rešitvi, kakor pri nas. Te države tvorijo večinoma kompaktne in hogomene narodnostne skupine, njihovih gospodarskih teženj ne ovirajo narodnostna nasprotstva, zato svobodni in nagli razvoj na celi črti. Kjer se je uresničila Napoleonova ženjalna ideja narodnih držav, povsod vidimo krasen napredek. Žal, da se v Avstriji ni tudi ta ideja uresničila ali vsaj bolj upoštevala. Ne bi prišlo do tega, da bi nas sosedna Italija, ki je svoje dni stala v moči veliko pod Avstrijo, prekašala vedno bolj in bolj; kako bujno se tam razvija industrija, trgovina in druga gospodarske panoge. Dviga se njeno finančno stanje in zunanja politika postaja vedno uspešnejša. Začetek tega napredka je bil, odkar so se združili Italijani v enotno, enonarodno državo. Tudi za napredek Avstrije in v njej združenih narodov je neobhodno potrebno, da se tvorijo v naši državi enotne narodne skupine, gospodarske celote po narodih, in da se tem enkrat za vselej omogoči in zasigura popolnoma prost, neoviran razvoj. Da se dajo te skupine sestaviti le po narodnih krajevnih mejah, in kako bi se imela nova razdelitev približno izvršiti, pokazali smo že v članku: Narodna avtonomija in federalizem. Narodna avtonomija kakor jo imajo v mislih nekateri socialni demokratje in ki bi teritorialno ne ločila posameznih narodov, ne bi imela zaželjenega uspeha in vsa nasprotstva bi se ravno tako pojavljala, če bi tudi postave določevale popolno enakopravnost. Saj tako na papirju imamo že sedaj in vendar nam prav nič ne hasni! Narodni šovinizem bi pa tudi po upeljavi narodne avtonomije našel pota in sredstva, da bi ne prišla narodnost, ki je v dotičnem kraju v manj-

šini, niti glede kulturnih potreb do popolnega zadoščenja. Ker je pa boj med narodi v zadnji vrsti vedno le gospodarski, bi se glede tega po upeljavi narodne avtonomije kaj malo spremenilo, in dokler ne bo teritorialne razdelitve, bodo ovirali poedineci raznih narodov drug drugega, kakor dosedaj. Načelo: povsod enakopravnost, ne prinaša miru; edino dobro razdeljena nadpravnost ga omogoči. Tu sem jaz intamsi ti gospodar pabo mir; če sva pa povsod oba gospodarja, bo več en prepir.

Treba bi bilo torej nove razdelitve v naši državi. Način te nove razdelitve je seveda najkočljivejša, preporna točka. Tu bo treba mnogo samozatajevanja v oči gled velike in skupne koristi. Nemci bi morali biti na vsak način precej popustljivi, ker je današnje stanje relativno krivično na škodo drugih narodov. Ta popustljivost prinesla bi pa tudi Nemcem velikanske koristi, zasigurala bi jim popolnoma svoboden razvoj na svojem teritoriju.

Lueger-Frankova ideja Velike Avstrije je razburila te dni javnost in ustrašila je Madžare. Če bi se uresničila, bili bi Hrvati res na mah prosti Madžarske nadvlade, Avstrija bi pa ogromno pridobila nad Ogrsko, ki bi ostala popolnoma osamljena. Da bi pa bilo Hrvatom čestitati, ako pridejo v naše avstrijske razmere, se saj mi Slovenci, ne bomo upali trdit. Kar so tam Madžari, so pri nas Nemci in gotovo bi tudi Hrvati v kratkem morali čutiti to breme. Tudi oni morajo torej odločno nastopiti le za federalizem, če jim je res mar narodni kulturni in gospodarski napredek. Kakor mi ž njimi kličemo proč od madžarske hegemonije, tako naj oni z nami kličejo proč od nemške nadvlade! Kakor hitro dosežemo to, potem pa skupno v tesni zvezi z njimi, svobodni in v resnici enakopravni v zvezi avstrijskih narodov, naprej v boljšo jugoslovansko bodočnost!

Ali more naše strankarsko časopisje vzgojiti zavedno in značajno ljudstvo?

Kdor hoče vzgajati druge k zavednosti in značajnosti, mora sam imeti te lastnosti. Če pazno zasledujemo naše

LISTEK.

Vsesokolski zlet v Pragi.

(Dalje.)

Telovadba.

V soboto 29. rožnika v jutro je pričela občna tekmovalna telovadba za nižji in višji oddelek. Udeležili so se je Čehi, Bulgari, Francozi, frankoalžirski gimnasti, Hrvati, Rusi in — Slovenci, slednji spričo dejstva, da smo se udeležili mednarodne tekmovalne telovadbe, le v nižjem oddelku.

Vsaki telovadelec mora provesti vajo na drog (za višji oddelek je izžrebana 4., za nižji 3. sestava), na bradlji (za višji oddelek 4., za nižji 5. sestava), na konju na šir brez ročajev (za višji oddelek 3., za nižji 3. sestava), eno prosto vajo na krogih, skok na daljavo, tek na 91 m 45 cm*) in dve sestavi prostih vaj.

Kmalu po 2. uri zjutraj je pričelo postajati živahno na telovadišču. Točno ob 6. uri so nastopile vrste. Tekme se je udeležilo 147 vrst, izmed teh 18 vrst višjega od-

*) Tako je čitati v zadnjem listku daljavo za tek. 91 m 45 cm = 100 Yardov.

delka. V vsaki vrsti je po šest tekmovalcev, skupaj torej 882 tekmovalcev, katere je sodilo blizu 130 sodnikov. Na dano znamenje prično. To je gibanja in življenja kakor v mravljišču. Kolikor jih ne dobi mesta na orodju, nastopajo v prostih vajah, v teku in skoku, pa zopet se menjavajo in nastopajo drugi. Stvar ne gre tako hitro naprej: Za 147 vrst je premalo orodja, da bi lahko vrste hkratu nastopile; še težje je v sklad spraviti število sodnikov s številom tekmovalcev, zakaj oceniti je do 7000 vaj.

Zato traja tekma ves dan, celo med javno telovadbo popoldne, in nadaljuje se še drugi dan, v nedeljo. Škoda, da ne moreš svoje pozornosti obračati vsaki vrsti posebej, ali to se ti izpreminja pred očmi kakor v Kalejdoskopu...

Končnega podrobnega uspeha te splošne tekmovalne telovadbe še nimamo, čujemo pa, da je vrsta ljubljanskega Sokola sedma. Izmed 147 — sedma, ni napačno! Častitamo!

Mimo tekmovalne telovadbe so v soboto dopoldne bile skušnje za javno telovadbo, ki je pričela ob 4. uri popoldne.

Občinstva se je nabralo toliko, da ne samo, da so bili vsi prostori zasedeni, celo zunaj telovadišča je čakalo na tisoče in tisoče ljudi s praznim upom, da bi utegnili priti noter. Ni bilo mogoče, a čakali so le.

V reprezentančni loži so se zbrali poleg zastopnikov Sokolstva inozemski gostje, zastopniki mest Prage, Ljubljane, Belgrada in Zagreba, francoski in angleški konzul, zastopnik naučnega ministrstva in drugi. Kot gosta sta bila navzoča ministra dr. Fort in dr. Pacak s soprogo.

Vojaštvo je dobilo ukaz prisostvovati javni telovadbi. Navzoče so bile praške kadetne šole. Videli smo več štabnih častnikov, ki so z zanimanjem sledili posameznim izvedbam, občudovali vzorni red, disciplino in točnost. Ne poznamo organizacije, ki bi zamogla prirediti tako velikansko stvar s tako točnostjo, kakor jo je ravno izvedla češka sokolska organizacija. Vse se je vršilo tako mirno, brez razburjenja, brez kričanja, brez nepotrebnega tekanja in hrupa. In vendar so morali delati z blizu 10.000 telovadec ter v redu držati nad 100.000 ljudi. Bilo je kakor bi deloval velikanski stroj, čigar kolesa in vretena se gibljejo z največjo preciznostjo.

Zato so pa hiteli svinčniki po popirju v časnikarski loži. Tu so se zbrali dopisniki največjih evropskih listov, razen nemških. Od francoskih si videl zastopnike časopisov „Figaro“, „Petit Parisien“, „Petite République“, „Aurore“ in „Agence Havas“. Od slovenskih so bili dopisniki „Edinosti“, „Slov. Naroda“, „Slovenca“ in „Soče“.

Preden je pričela javna telovadba. bili so na sporedu še narodni plesi, češki in slovaški: V krasnih in

strankarske časnike, moramo kmalu spoznati, da narodne zavednosti iščemo zastoj pri njih.

Strankarstvo je vedno prva stvar, narodnost se poudarja le mimogrede kot reklama za stranko, češ glejte, kako smo narodni, veliko bolj ko nasprotna stranka! Ali je mar narodna zavednost, če „Slov. Narod“ urbi et orbi proglašajo za „velikega narodnjaka“ moža, ki vse svoje otroke vzgaja v nemškonalnacionalnem duhu? Ali je znak narodne zavednosti, če „Slovenec“ zagovarja nemške gospodične, ki v slovenski deželi in v slovenskem mestu izzivajo z nemškonalnacionalnimi cveticami in znaki? Takšna pisarija mora ubiti v bralcih zadnji ostanek narodnega čuta! Noben resen človek ne more verjeti, da je tem listom res kaj za narodnost in zavednost.

Naše časopisje pa ubija tudi značajnost. En sam političen dogodek zadnjega časa in stališče našega časnikarstva proti njemu pokaže nam značajnost naših strankarjev v žalostni luči.

Ta politični dogodek je vstop državnega poslanca g. dvornega svetnika dr. Ploja v klub južnih Slovanov. No gre se tukaj za dr. Ploja, o katerem smo v 43. številki „Nove Dobe“ od 13. t. m. odkrito izrekli svoje mnenje. Omenjamo ta slučaj samo zaradi tega, ker je Plojev vstop v jugoslovanski klub spjel naše strankarsko časopisje obeh političnih strank v tako očitna protislovja, da jih mora videti slepec.

„Slov. Narod“ in njemu sorodna stranka na Štajerskem napadali so na najvehementnejši način dr. Ploja in izpodbijali njegovo kandidato, ker je bil na sumu, da kandidira na program klerikalne kmečke zveze. Prinašali so bodisi odkrito ali s sramežljivim namigavanjem ostudne osebne napade, s katerimi je skušal vsenemški poslanec Stein ubiti vplivnega slovenskega politika.

Toda, kako so se spreobrnili vsi ti listi komaj mesec dni po Plojevi izvolitvi, ko se je izvedelo, da se je ta politik pridružil Hribarju in poslancem štajerske narodne stranke ali bolje rečeno: oni so se pridružili njegovemu programu! Prej so ga preklinjali, zdaj so ga blagoslovljali. Ista „Domovina“, ki je pred volitvami izrekla marsikatero pikro besedo zoper dr. Ploja, odprla mu je zdaj svoje predale v zagovor in odgovor na Slovenčeve napade! „Slovenski Narod“ je prinašal navdušene telegrame, ki so pozdravljali Plojev korak. Prinesel je tudi pojasnilo o Stein-Plojevi aferi, da je državno nadsodišče v Ljubnu na Zgornjem Štajerskem ustavilo preiskavo zoper Ploja, ker so se izkazale Steinov trditve brez podlage. Ta stvar je bila že davno pred volitvami dognana. Zakaj so točni poročevalci pri „Slov. Narodu“ to prej zamolčali? Kje je doslednost, kje značajnost naših listov?

Ravno tako nedosledno in neznačajno postopala je druga stranka. Kmečka zveza na Štajerskem, oziroma njen vodja dr. Korošec ni našel kandidata, ki bi uspešno kandidiral zoper dr. Ploja. Zato je podpiral njegovo kandidato, premeteno računajoč, da ga vsaj ohrani za svojo stranho, če ga že ne more vreči. Istotako so vsi listi „Slov. Gospodar“ „Slovenec“ i. dr., ki so bili tej stranki na razpolago, zagovarjali Plojevo kandidato, čeravno so o Ploju vedeli vse to, kar mu zdaj očitajo glede koroških Slovencev! Zdaj naenkrat je postal Ploj pri teh listih najslabši in najnezmognejši slovenski politik. Proti njemu pišejo dolge članke vsi takozvani klerikalni listi. In zakaj to? Ali je mar dr. Ploj zatajil svoj program, na katerem je bil izvoljen? Ne, tega mu še nikdo ni dokazal! Jugoslovanski klub ima ravno tako krščansko-demokratski program kakor slovenski klub. Dr. Ploja napadajo zdaj samo zaradi tega, ker je tudi proti dr. Korošcu varoval svojo samostojnost kakor pred volitvami proti narodni stranki.

Vsak normalno razvit človek, kateremu še naše strankarsko časnikarstvo ni ubilo čuta in smisla za logiko, mora spoznati grdo neznačajnost, ki tiči v tem postopanju. Če je res, kar piše „Slovenec“ in drugi listi, ki so prej priporočali Plojevo kandidato, potem so se pred volitvami držali nepoštenega načela: Naj je kdo največji lopov, koristolovec in sebičnejši, mi ga podpiramo privolitvah če pristopi k naši stranki. Če pa to ni res, ampak je res, kar so pisali pred volitvami o Ploju, potem se ravno zdaj po načelu: Kdor se slepo ne pokori naši stranki, tega razvpijemo za največjega lopova, čeravno je mož poštenjak. Isti dve nemoralni načeli so zastopali „Slov. Narod“ in po strankah sorodni listi, le da v nasprotnem redu.

Če razen teh in drugih nemoralnih načel, ki pa ne stopijo vedno tako naglo in očito na dan kakor v Plojevem slučaju, še vpoštevamo surov in nedostojen ton, ki žalibog premnogokrat prevladuje v mnogih naših listih, potem moramo izreči obsodbo, da naše surovo strankarsko časopisje ni z možno vzgojiti zavedno in značajno ljudstvo.

Kaj sledi iz tega za nas Slovence? Sklep je čisto enostaven: izboljšajmo naše časopisje! Toda izvršitev tega je težavna in zahteva doslednega dela. Listom, ki ne izvršujejo vzgojevalnega dela v narodu, odtegujemo dosledno vsako direktno ali posredno materijelno ali moralno pomoč. Boljše je, ne brati ničesar, nego podpirati slabe liste. Dobre liste pa naročimo in jim tudi dopisujemo! Zlasti dopisovanje je moralna pomoč, ki je včasih več vredna kakor naročnina.

Katere liste pa naj smatramo za dobre? Dobri so oni listi, ki prinašajo resnična, točna in temeljita poročila ter v svojih člankih in noticah zastopajo etično dobra načela. Zadnje najlažje spoznamo po tem, ako smemo list z mirno vestjo dati v roke svojim nedoraslim otrokom. List, katerega moramo skrivati pred otroci, ne zasluži našega podpiranja!

Če se bodo vsi zavedni Slovenci dosledno in vestno držali dobrih listov, bode število naročnikov slabih listov vedno manjše in ti listi bodo ali prenehali izhajati ali pa bodo morali spremeniti osebo v svojem uredništvu. Potem bodo izginili iz naših uredništev izprijeni študenti in polovičarji, na njih mesto pa bodo stopili celi možje. Naj nikdo ne smatra tega kot izključitev neakademsko izobraženih mož od žurnalistične kariere! Dobro vemo, da marsikateri dober pisatelj ni študiral visokih šol; zaradi tega ne odklanjamo nobenega. A odločno moramo poudarjati, da, kdor je začel študirati, a zaradi malomarnosti ni dovršil svojih študij, da takšni ljudje tudi nimajo sposobnosti voditi našo politiko s pomočjo časopisja. Kdor sam ni vzgojen, ne more vzgajati drugih. Kdor ni imel toliko moralne moči v sebi, da bi dokončal začete študije, ta se tudi v življenju ne bo dalje spopolnjeval, ne bo razširjal svojega znanja. To pa mora vsak žurnalist. Dandanes, ko se snujejo vseučiliške stolice za žurnalistiko, ko imajo uredništva velikih listov velike knjižnice na razpolago in v svojih uredništvih strokovnjake za vsako važnejšo panogo narodnega gospodarstva, kulturnega in političnega življenja, zdaj tudi slovenska žurnalistika ne sme zaostati, če nečemo, da zaostaja ves narod. Zatorej na delo in študije, slovenski časnikarji!

Gospodarski položaj ribniške doline.

Piše dr. Ivan Lavrenčič.

IV.

O umnem gozdarstvu pri nas še dolgo ne more biti govora. Že pokojni profesor Anton Lesar je pisal leta

1864. v svojem opisu ribniške doline takole: ... tudi ozir gozdov si ne morem kaj, da bi Ribničanom skorej sploh graje ne izrekel. V svojih gozdovih debele bukve, smreke in hoje podirati, jih izvažati v Trst in prodajati in v pepel spreminjati v peči, to dobro veste in znate; da bi se za vsako posekano drevo zasejalo ali zasadilo drugo in mlado, tega nečete umeti. Toda vaše otroke bi utegnili huda zadel, ako kmalo ne pričnete drugače ravnati s svojimi gozdi...

Tako je pisal mož, kateremu je bil blagor njegovega rojstnega kraja gotovo najbolj pri srcu. Če bi ta gospod zopet vstal in videl Veliko goro, katero je tolikanj ljubil, bi žal našim kmetom ne mogel dati boljšega spričevala. Res se posamezniki gibljejo in si prizadevajo z umnim gozdarstvom pomnožiti svoje dohodke, toda v celoti je ostalo še vse pri starem, in gozd je še vedno prepuščen samemu sebi.

Opozoriti na vse nedostatke, kateri se pri sedanjem izkoriščanju gozdov vrše, je stvar strokovnjaka. Dovoljeno naj mi pa bo mimogrede se dotakniti vsaj tistih nedostatkov, kateri so tako očitni, da morajo tudi nestrokovnjaka zboti v oči. Pa naj si bo kmet ali lesni trgovec, obema bi se dalo marsikaj očitati.

Poglejmo, kake se n. pr. prodajajo gozdi! Kmet potrebuje denarja; pride v gostilni skupaj z lesnim trgovcem beseda da besedo, pogajanja se prično. Kmet ve samo blizo, da ima nekje v Veliki ali Mali Gori nekaj odraslih smrek, hoj ali bukev, katere bi se dalo v denar spraviti. Lesni trgovec pa, kojega oko je že večkrat obviselo na teh visokorastlih deblih, ve dobro, koliko je ta gozdni delež („tal“) vreden, in ve dobro, da bi se tu precej zaslužilo, samo da bi kmeta dobil pri pravi volji in drevje kupil. Vino in kak kričav mešetar pripomoreta, da se kupčija sklene.

Kmet proda svoj gozdni delež, recimo od te in te debeline naprej trgovcu. Drevje se spomladi ali včasih tudi jeseni poseka in sicer se vrže vse, kar pač misli trgovec, da se bo dalo spraviti v denar. Pri tem se ne gleda, kam drevo pade, ali koliko mladega drevja pritisne k tlom, gleda se samo na to, da bi se drevje lažje dobilo ven, in spravilo do pota.

Veje se oklesti, deblo se olupi in razžaga, hlode se zvleče s konji na krlišče. Kdo je pri tem na škodi? Kmet. Namesto, da bi si bil, preden je kupčijo sklenil, drevje nekoliko ogledal, premeril in vsaj približno preračunal, koliko kubikov bi moglo biti in na podlagi tega števila računa primerno ceno zahteval, proda drevje kar po čez. Če spravi par stotakov, se mu zdi, bogve, kako dobro je prodal; tega pa ne pomisli, da je drugih par stotakov ali morda samo desetakov, katerih je pa ravno tako škoda, proč vrgel samo s svojo malomarnostjo, ker ni drevja prej pregledal in premeril. Ni pa to še ne edina škoda. Koliko škode se zgodi na mladem drevju pri sekanju in zvlačenju. Konj ne gleda, da bi ne stopil na mlado drevesce, ki se je morda komaj toliko opomoglo, da se je pričelo ravno lepo razvijati. Hlapcu, ki vlačí, tudi ni na tem, da bi mlado drevje obvaroval, gleda samo nato, da bo lažje in prej zvlekel.

Na ta način se brez števila mladega drevja potepta, pomandra in uniči. Koliko mlademu naraščaju se pa posuši pod lubjem in pod vejevjem! Namesto da bi se, kjer se je sekalo, lubje in veje pospravilo, se pusti ležati, da gnije in trohni, ter uničuje mlade odgonjke. Trgovcu ni na tem, da bi se še s pospravljanjem ukvarjal, kmet je pa premalomaren, da bi vejevje pospravil in mlademu naraščaju pomagal kvišku.

Približno na tak način in le z majhnimi premembami se prodajajo in izkoriščajo gozdi, brez premisleka, brez sistema. Določati, katera sečnja ali prebiralna, ali

slikovitih narodnih nošah so prišli pari ob spremstvu lastnih godb radostno vriskaje in prepevaje narodne pesmi na sredo telovadišča. Tu se je vsaka skupina, ki je vsaka štela do 50 parov, postavila v krog in pričel je vesel ples. Videli si valaške, šlezke, hanaške in slovaške narodne ples; vsaki teh plesov ima svoje posebnosti, drug lepši od drugega.

Suknjič doli, nastop v red in v štirih štiristopih so po narodnih plesih brzih korakov v preciznem redovnem nastopu francoski gimnasti nastopili v francoskem boksu.

Ko se je poleglo viharo odobravanje uzorno izvedenih vaj, oglasi se nad glavno tribuno visoki glas trobke načelnika Č. O. S. d. r. Vanička. Prično proste vaje.

(Sledi.)

Ciganje.

(Konec.)

Skozi vejevje se je kradel lunin žarek in obseval baš starčev črni obraz. Dolgi cigan je izpregovoril pol tiho, in ko je starec Jure čul, je vdaril z rokami ob zemljo in naglas zajavkal. Drugova sta ga mirila, a starec je javkal nerazločne besede, stopil je na noge in omahoval, pobral palico na tleh in jo zalučil med tiste tri, ki so sedeli na tleh. Omahoval je zdaj na desno, zdaj na levo, pobiral je po tleh šibe in palice in jih metal proti sedečim ciganom.

Javkal je na glas in neprestano, in kmalu so prišle tudi ženske iz šotorov, zaspane in napol razgaljene. Gledale so, a ciganje so jih zapodili, samo Marušo so poklicali pred se. Govorili so, in ko so se dogovorili, je odšla v goščavo in se je kmalu vrnila. Prinesla je majhne culice seboj, v katerih je bila nekakšna prst, malo zelenja vmes in par sivih las. Vsak od treh ciganov je vzel eno in jo je shranil v ruti, katero je imel zavezano okrog vrata. Starec Jure je še vedno vpil, našel je na tleh dolgo palico, privihral se je do največjega cigana in ga udaril s palico po hrbtu. Ta mu je strgal palico iz rok in jo vrgel od sebe v grmovje.

V šotoru se je zbudil ciganček, in ko je videl, da je sam, ga je bilo nenadoma strah. Zajokal je naglas, tipal okoli sebe in se priplazil do Jelene. Ta je gledala skozi majhno odprtino, in ko je tako gledala, jo je obšla neprijetna misel. In ta misel je postajala obsežnejša in obsežnejša in je zbudila temno slutnjo. Domislila se je na tihega gospoda, ki so ga potoma napadli tolovaji, in se je v naglici oblekla in odpravila skrivoma na pot. Šla je po ovinkih v mesto in hodila po tistem kraju ob cesti, kjer je stala cestarjeva hiša. Prišla je v bližino in pogledala skozi okno v pritličju, ki je bilo širom odprto. Gledala je in videla, da leži nekdo na visoki postelji. Privadile so se oči teme, in Jelena je spoznala cestarja in se je splazila skozi okno v sobo.

„Kaj so te stepli?“ je vprašala in je gledala v njegov krvavi obraz.

„Samo da si prišla, samo da si prišla“...

Ni odprl oči, ali menda jo je čutil poleg sebe.

„Stepli so me in zdaj pojdem s tabo v nebesa!“

Govoril je z zaprtimi očmi, dihal težko in včasih je napol dvignil levo roko.

„Stepli so me hudo, ker sem na te čakal, in težko sem prišel domov. Ampak sedaj pojdem lahko od tod. S teboj pojdem in v nebesa pojdeva, in zato bo pot čisto lahka.“

Jelena se je sklonila nad njim, in njene grudi so se okrvavele od njegove črne in vroče krvi.

„Angeli že lete nasproti, na široko mahajo z obširnimi perutnicami in delajo prijeten hlad. Pesmi pojo, ki omamljajo dušo in rahlo uspevajo trudno sree. Že so blizu, že so strnili krila in so stopili na okno. Pozdravljeni, angeli!“

Umiral je cestar in je umrl, in Jelena se je splazila skozi okno in je odšla preko polja v šumo. Hitro je hodila in ko je prišla do ciganov, je spregovorila z docela mirnim glasom.

„Cestar je umrl.“

In nato so odhajali še preden se je storil dan. Otovorili so konja, ciganka Mihela je vrezala dolgo palico in je poganjala v enakomernih presledkih.

vplodna ali čista sečnja bi bila za naše kraje najprimernejša, je stvar pokljicanejših krogov, oziroma strokovnjakov. Razmere najbolj govore za prebiralno sečnjo, pri kateri se vrže le doraslo drevje in sicer vsako leto nekaj, da si mlajši naraščaj opomore.

Pri tem načinu sečnje ostane gozd kolikor toliko enakomeren, to se pravi dobiti je v njem drevja vsake starosti in debelosti in je tudi skrbjeno za naraščaj. Tudi oplodna sečnja, pri kateri se les, kar je že doraslega, naenkrat ali v kratki dobi vrže in se potem skrbi, le za mladi naraščaj, bi ustrezala našim potrebam. Manj priporočljiva bi bila čista sečnja, kjer se gozd takorekoč obrije, kmet res spravi nekaj več stotakov za posekano drevje, zato pa mora čakati leta in leta, preden more zopet kaj iz gozda dobiti. Kakor rečeno, to so stvari, o katerih more odločevati le strokovnjak, so pa brez dvoma velike važnosti za bodočnost naših gozdov.

V tem oziru bi moral tudi gozdarski urad vplivati na kmete ter jih opozoriti na nevarnost, katera preti gozdom, če se gozde ne uživa s premislekom in po gotovem načrtu. S samimi ukazi, da je treba tuptam kako gozdno parcelo nanovo zasaditi, še ni dosti pomagano, dosti več pa gozdni urad v Kočevju ne stori. Treba bi bilo kmete tudi poučevati, kako je z gozdom ravnati, kako je gozd gojiti, kako ga uživati. Skrbeti bi se zlasti moralo za one vrste lesa, ki so bolj redke, n. pr. kostanj, javor, brst, jesen, mecesen, lipa, breza, gaber, trepetilka itd.

Kljub temu, da ima ta les, ki se potrebuje v najrazličnejše svrhe, zelo visoko ceno, pade malokateremu posestniku v glavo, da bi tuptam zasadil kako tako drevesce. Zato pa je tega drevja že zelo malo in ga v kratkem ne bo sploh več dobiti.

Tudi kar se tiče stavbenega lesa, se zanj premalo skrbi, žalostna resnica je, da bi v slučaju, da pride nesreča in ogenj vpepeli kako vas, večina kmetov ne mogla novih stavb graditi z lastnim lesom, marveč bi morala les kupiti na draginjo. Tudi se dovolj ne vpoštevajo postranskih dohodkov, katere daje gozd. V denar se da dandanes spraviti vse, tudi take stvari, kakor gobe, žolod, žir, lublje, češmujc itd. Vem, da bo marsikdo ugovarjal, češ, vse bi se dalo storiti, če bi bilo delavcev dovolj. Je nekaj resnice na tem, še več je je pa na tem, da bi se vse dalo doseči, če bi bilo dobre volje dovolj.

(Sledi)

Politični pregled.

Državna zbornica.

Dunaj 20. julija.

17. seja državne zbornice.

Nadaljuje se drugo čitanje proračunskega provizorija. Socijalni demokrat Pittoni se pritožuje, da je stališče vseh strank nasproti socijalnim demokratom neprijazno. Do danes so govorniki vseh strank napadali vlado in izražali svoje nespornost z obstoječimi uredbami to svoje nezaupanje pa dokumentirajo s tem, da glasujejo za proračunski provizorij. Govornik se vnema za narodno avtonomijo, ker edino na ta način bi se dala izenačiti narodna nasprotja. Državni egoizem ministrskega predsednika je govorniku le v toliko opravičen, kolikor se zadovolji potrebam in opravičenim avstrijskih narodnostij. Govornik zahteva ustanovitev številnejših ljudskih šol in vseučilišča v Trstu.

Nemški naprednjak Pergelt prinaša tožbe Nemcev na Češkem ter izjavlja, da hoče glasovati za proračunski provizorij, ker upa, da bo vlada uspešno rešila nagodbo z Ogrsko kakor tudi druge preporne točke.

„Hojhod, hojhod!“

Konj je stopal počasi dalje in tovor na njegovem hrbtu se je zibal zdaj na desno in zdaj na levo. Spreddaj je jezdit gospodar Jure subega osla, in ob strani je šla Maruša in gledala v tla. Sinovi so šli vsi trije daleč spredaj in zdajinjzaj so se ozirali pozorno krog sebe.

Mara in Janja, ki sta šli nekako v sredi, sta govorili nekaj in se jezili.

„Svinje“, je vpila Mara, „svinje! Kaj je treba tega, mulcom! Razčesnila bi vsakega posebe, na kole bi nataknila vse skupaj!“

Tako se je jezila in popravljala veliko enlo, ki je je nesla na rami.

„Tudi njo bi razčesnila“, je rekla Janja in pogledala nazaj, kjer je šla čisto počasi in zamišljeno Jelena s cigančkom na hrbtu. Oklepaj se je je tesno, poljubljaj jo po vratu, ušesih in licih in se ji neprenehoma laskal.

„Jelena moja, Jelena zlatkana . . .“

Ko se je storilo jutro so bili dospeli že daleč iz tistih krajev. In šli so tako z majhnimi presledki še tri dni in potem so se vstavili. Kraj je bil tam lep in ljudje, ki se živeli tam okoli, radodarni. Cigan Jure je tam umrl in pokopali so ga na vaškem pokopališču. Dolgi cigan je vzel Jeleno, ki se je zato omožila, ker je videla, da so tako storile vse ostale. Ampak moža ni marala in se je

Mladočeh Stranski pravi, da se ne bori proti vladi ampak proti sistemu, kateri še vedno dovoljuje Nemcem veto proti vsem kulturnim in gospodarskim težnjam Čehov. Avstrijski problem je s tem rešen, da se opravičenim zahtevam Čehov, Malorusov in Jugoslovancov ugotovi.

Češki klerikalec Hruban izjavlja, da bo njegova stranka glasovala za provizorij.

Mladočeh Stransky izraža vzklik temu da sedita v sedanjem kabinetu dva češka ministra vladi nezaupanje, zato tudi ne glasuje za provizorij.

Profesor Masaryk, češki realist in zastopnik naprednega svetovnega stremeljenja pravi, da je volilna preosnova demokratiziranje parlamenta. Jezikovnega vprašanja in protokolarne nenemških govorov ne presoja govornik z utilitarne, marveč z državno-pravnega in ustavnega stališča. Ako želimo imeti v Avstriji mir, moramo splošno volilno pravico še razširiti in vpeljati minoritetno in proporcionalno zastopstvo. Umevno je, da se demokratizacija mora pojaviti v celi politiki v vojaštvu in upravi. Proti Luegerjevemu predlogu, da o priliki cesarjevega jubileja država daruje stotisoč kron za starostno zavarovanje predlaga govornik, naj isto stori bogata cerkev, hierarhija, aristokracija in plutokracija. Zavzema se nadalje za volilno pravico in politično ravnopravnost žensk. Govornik se vnema za svobodno šolo, katera bi se morala ozirati le na produkte znanstva.

Poljak Kozłowski pravi, volilci pričakujejo, da poslanci na mirni prestolni govor ne odgovore z bojnim klicem, ampak z mirnim delom.

Prihodnja seja v ponedeljek.

Dunaj, 22. julija.

18. seja državne zbornice.

Pravosodni minister Klein odgovarja na interpelacijo poslanca Ofnera, da se tudi ženske postavljajo za varuhinje sirotam, v smislu, da bode vlada že to jesen zbornici predložila tozadevno zakonsko osnovo.

Naučni minister Marchet odgovarja na interpelacijo glede znane zadeve dr. Eisler, da ta slučaj ni osamljen ter pravi, le tedaj je mogoče postati pravi apostol znanosti, ako nas vodijo povsod najčistejši nazori.

Nadaljuje se drugo čitanje proračunskega provizorija. Nemški radikalec Mühlwert omenja potrebo preosnovitve zakona ter pravi, ako nam ni mogoče doseči pravične nagodbe odločimo se za gospodarsko ločitev.

Malorus Tryłowski slika položaj maloruskih kmetov pod vladarstvom žlahte. Za časa volilnih bojev posluževali so se vseh goljufij in celo prelivavanje krvi jih ni od tega odvračalo.

Nemške ljudske stranke poslanec dr. Oberleithener se pritožuje, da je od 516 poslancev le sedem po stanu industrijalcev, dasi ta stan za vse gospodarsko življenje največ stori in dasi industrijalec, vendar noče biti samo zastopnik industrije, ampak tudi obrti in delavstva. Govornik zahteva, da se telefonsko omrežje pomnoži in zboljša, ter da se kmalu začne z zidanjem že dovoljenih kanalov.

Na predlog poslanca Sehlegela se debata zaključuje.

Glavni protigovornik socijalni demokrat Schuhmeier odvrča očitaje predgovornikov socialnodemokratski stranki da hoče ona nižje sloje proletarizirati, ter v svojem nadaljnjem triurnem govoru razpravlja o dunajskih razmerah pod vlado krščanskih socialcev.

Krščanski socialc Morsey zavrača izvajanja profesorja Masaryka in Schuhmeiera, hvali upravo dunajsko ter govori naprej o hrvatskem vprašanju, katero smatra kot važno tudi za našo državno polovico. Govornik se izjavi

zato neko majniško noč izgubila. Iskali so jo po gozdu, klicali so jo, daleč okrog so spraševali po njej, a je niso našli. Tako je bilo, kakor bi jo bila raztrgala divja zver. In dolgi cigan, njen mož, je tako mislil. Pravil je, da je sedela rada ponoči kje sama v gozdu, in da je prišel medved in jo je raztrgal. Raztrgal in menda požrl, ampak to je komaj verjetno. No, spomin na njo je polagoma umrl. Samo še pesem je ostala, ki je spominjala na neko ciganko Jeleno, ki je menda živela nekoč in bila zelo lepa. Mladi ciganje so peli radi tisto pesem ob lepih večerih, ko je sijala luna, in je bilo nebo prijazno in domače.

Sredi zemlje daleke
šuma zelena,
sredi šume zelena,
lepa Jelena . . .

Tako so peli pogostokrat tisti ciganje, ki so bili mladi in zaljubljeni. Ampak petje ni bilo lepo in zato ni omečilo nobeni mladenki srca. Za tak namen je treba pesmi, ki je mehka, v kateri se prelivajo glasovi drug v drugega s posebno nežnostjo, in deluje celota tako kakor tolažba, kadar je človek žalosten. A ta pesem je bila divja, prepojena z umazano strastjo.

proti preveliki svobodi tiska, napada svobodomiselnih profesorje in socialistično misleče uradnike.

Pri češkem govoru češkega agrarca Padoura pride do hudega spopada med češkimi agrarci in klerikaleci, ki se še med govori drugih govornikov nadaljuje.

Brez posebne specialne debate se potem proračunski provizorij sprejme.

Prihodnja seja jutri.

Dunaj, 23. julija 1907.

19. seja zbornice.

Pravosodni minister dr. Klein odgovarja na interpelacije glede pravosodnih razmer v Galiciji. Odgovor je bil enostranski, ker je bil omejen le na zapor volilcev in na disciplinarne preiskave sodnikov, a na prave volilne goljufije se minister ni oziral.

Nato odgovarja minister interpelacije glede izseljevanja ter pravi, vlada hoče nemudoma predložiti zakonsko osnovo glede varstva izseljencev.

Potem se vrši definitivna volitev predsedništva. Ostalo je seveda pri prejšnji izvolitvi. Izvoljenci se zahvaljujejo na zaupanju. Posebno važno je omeniti, da se je pri tej priliki prvokrat govorilo s predsedniškega stolca češki. Podpredsednik Žaček končal je svoj zahvalni govor češki.

Nato se je po predlogu poročevalca Ploja sprejela nagodba za zvišanje carine s Turško.

Socijalni demokrat Redlich zahteva od zunanjega ministra, da poroča, kaj se je od leta 1903, t. j. od Münsterskega programa sem, storilo v Macedoniji ter želi, da se avstrijska diplomacija nekoliko modernizira in demokratizira.

Srb Baljak peča se z hrvatskim vprašanjem in z našo politiko v okupiranih provincah ter zahteva, da se skleneta trgovinski pogodbi s Srbijo in Črno goro.

Poročevalec za kovanje 50 in 5 kronske jubilejnih novcev je bil Wittek. V razpravi predlaga še dr. Licht, naj se v poštnohramilničnem prometu znižajo uložki na 50 kron.

Za tem se razpravlja o poročilu proračunskega odseka, glede zvišanje melioracijskega zaklada. V debato poseglo je sedem govornikov, kateri so omenjali popolnoma lokalne zadeve svojih volilnih okrajev.

Dunaj 24. julija.

20. seja državne zbornice.

Predlog češkega agrarca Udržala za zvišanje melioracijskega zaklada se je sprejel. Za tem se razpravlja o predlogu odseka za podporo po ujmah oškodovanih in več imunitetnih zadev. Pri razpravi zadnje točke prišlo je med socialnimi demokrati in krščanskimi socialci do burnih prizorov, ker zadnji niso bili voljni izročiti v sodnijski postopek poslanca Prohazka, radi prestopka s tiskom.

Pred razhodom zbornice protestira še poslanec Sylvester proti večerajšnjim češkim besedam podpredsednika Žačka. Predsednik Weisskirchner odgovori, da Žaček tedaj ni govoril kot podpredsednik zbornice, nego kot poslanec, kateri se lahko poslužuje svojega idioma.

Češki klerikalec Myslivec še prosi za odpusčenje radi žalitev v predvečerajšnji seji, na kar naznani predsednik, želeč vsem poslancem srečno letino, da se prihodnja seja naznani pismenim potem.

Dunaj, 24. julija 1907.

Zveza nemških strank

sprejela je v navzočnosti nemških ministrov od odbora „devetorice“ predloženo resolucijo:

Združene nemške napredne stranke z zadoščenjem poudarjajo, da se je njih združenje v preteklem zasedanju popolnoma obneslo. Ker se je vpliv nemškega naroda v novi zbornici itak zmanjšal a težnje slaviziranja zvečale, smatrajo imenovane stranke za svojo podvojeno dolžnost, da ostanejo združeni.

Ta zveza pričakuje, da bode njih združenje uzorno delovalo tudi na stranke v deželnih zborih in v volilnih okrajih.

Tako združene in ojačene bodejo nemške napredne stranke v jeseni nastopile v zbornici, da se rešijo že naznanjene gospodarske in socialno politične reforme, ker le v edinosti si morejo nemški napredni poslanci ohraniti svojo moč in svoj nekdanji položaj.

Ob zaključku tega polletnega delovanja zbornice priredila je krščansko-socialna zveza slavnosten večer v svrhu, da bi konservativni in krščansko socialni poslanci tudi z osebnim občevanjem pokazali edinost med seboj. Voditelj stranke dr. Lueger je izjavljal, da je njihova stranka sedaj postala državna stranka in tako hoče tudi ostati. Potem se je napilalo Luegerju in predsedniku zbornice dr. Weisskirchnerju. Ta napije zopet krščansko-socialnim volilcem. Poslanec Silberer izjavlja željo, da bi se vse nemške meščanske stranke v zbornici združile.

Dunaj, 23. julija 1907.

5. seja gospodske zbornice.

V gospodski zbornici se je danes prvokrat zaprisega prečitala v češkem jeziku. Najnovejši član gospodske zbornice Adamek ni hotel razumeti nemški ter je tako prisilil predsedništvo, da se je zaprisega vršila češki.

Vsi na dnevnem redno stoječi predlogi dovolili so se brez debate.

Gospodska zbornica je nato predlagala dva terna za državno sodišče grofa Piniski, profesor Wenzel in dr. Magg; drugi terno: senatni predsednik najvišjega sodišča Czörnig, dvorna svetnik Tannenhain in Pflügel.

V državni sodni dvor voljena sta deželni nadsodišč predsednika Kallina in Gertscher.

Zbornica na počitnice.

Pet tednov je zasedala nova zbornica. Ljudski zastopniki so šli na Dunaj z nado, da prinese novi parlament lepšo bodočnost avstrijskim narodom.

Vse je napeto čakalo prve zbornične seje, pozorno čitalo v časopisju poročila, ki so prihajala iz zbornice in zasledovalo vsako stopnjo posameznih strank.

Nemci so uvideli slovansko „nevarnost“ in so se jeli zato tesno zbirati v močne zveze, da zastavijo tako jez slovanskemu navalu. Razdeljeni sicer na tri večje tabore, konservativnega, naprednega in socialnodemokratskega, so se skrbno zavzemali nele za narodno enakopravnost ampak za nadvlado nemške manjšine. /saj nekoliko smisla za narodno enakopravnost kažejo edino socialni demokrati, dočim so nemški kršanski socialisti gluhi za vsako enakopravnost in podpirajo edinole vsenemške težnje. Slovanska večina, od katere smo pričakovali toliko, se je pokazala popolnoma bankerotno in o slovanski solidarnosti ne more biti nikakega govora. Največja nasprotstva se kažejo med Poljaki in ostalimi Slovani, na drugi strani potem pa vlada med Poljaki in Rusini še posebno nepomilivo sovraštvo. Tudi med Rusini in Rusi vladajo nesporazumljenja.

Ta stara slovanska nesloga je eden prvih vzrokov, da nismo Slovani dosegli razen podpredsedniških mest in nekoliko upoštevanja slovanskih govorov v zbornici ničesar.

Celo letno zasedanje ne more zabeležiti nikakih uspehov. Edino proračunski provizorij je rešen, ostalo pa čaka rešitve v jesenskem zasedanju.

Ustanovili so se razni odseki, ki obetajo reformo v vseh strokah in obljublajo izboljšanje položaja, naredilo se ni še ničesar, vse čaka le jeseni. Tudi jezikovno vprašanje, katerega rešitev je predpogoj uspešnemu kulturnemu delovanju, še ni popolnoma rešeno in čaka jeseni. Nemci postavljajo smešnejši, Slovani popustljivejši ali se pa kakor naši poslanci le malo zmenijo za jezikovno razrešitev v parlamentu. Tudi avstroogrška nagodba čaka jeseni. Poslanci so nagromadili le vrsto predlogov in interpelacij, ki čakajo rešitve v jeseni. In sedaj je zasedanje končano, delo preloženo, plače pa ostanejo! Določilo se je namreč, da dobe naši poslanci tudi za dobo nedelavnosti svoje dijete. In to znaša za dobo desetmesečnih počitnic nič manj ko nad 700.000 K. Zato se pač vesele posebno oni, katerim so dijete prvo, zaželjenih počitnic! V jeseni predno se skliče državni zbor, skliče vlada še deželne zборе, za kratko dobo.

Prva sezona nove zbornice je tedaj končana ne da bi nas mogla vsaj nekoliko vzpokočiti in zadovoljiti, ostane nam le še upanje na jesensko zasedanje državnega zbora, ki zna biti za nas Slovence v nekaterih kulturnih vprašanjih usodopolno.

Ministrstvo za javna dela.

Vlada se bavi z načrtom ustanoviti novo ministrstvo za javna dela. Novo ministrstvo bi naj zedinjevalo v svojem področju različne sedaj v raznih ministrstvih raztresene obveznosti.

Nadziralo bi predvsem stavbe državnih železnic, cest in vodnih del, skrbelo za povzdigo paroplovbe po naših rekah in kanalih, v njegovo področje bi spadalo obrambno zakonodarstvo za delavce, potem submisije in rudarstvo. V njegovo kompetenco bi spadala tudi ohranitev javnih poslopij, statistika delavcev in delavsko zavarovanje.

Hrvatska.

Hrvatsko so letošnji dogodki postavili na svetovno pozorišče. Moški nastop hrvatskih delegatov v Pešti je obrnil pozornost Evrope nase; hrvatska sabornica je sicer zaprta, da narod ne more v njej izpregovoriti svoje besede, a zato govori po javnih skupščinah, kjer poročajo poslanci. Resolucije vseh skupin so si edine v tem, da odobravajo delo delegata, da poudarjajo v teh težkih časih neobhodno potrebno slogo Hrvatov in Srbov, da zavračajo sodelovanje s protiparlamentarnim „banom“ Rakodezajem v njegovem „veleizdajniškem poslanstvu“ in da obljubijo činovnikom materijelno podporo vsega naroda, ako bi trpeli zaradi političnega držanja. Vendar je „Hrvatska“, glavno glasilo stranke prava, opozorilo, da se ta mir v deželi tudi lahko krivo tolmači, češ, Hrvatska je zadovoljna, zato je zadnji četrtek na uvodnem mestu svečano pozvala ves narod, naj se, ker sabor ne zboruje in je zato nemogoče, zakonitim rednim potem se obrniti do

kralja, v izvanrednih občinskih sejah izjavijo proteste proti madžarskemu nasilju in pošljejo v Ischl. („V delu je spas. Ven azijski jezik s teritorija hrvatske države.“) Ta poziv je prišel nenadno in sicer, kakor se zdi, za koalirane stranke same. — Tako hrvatski narod, Fuček pa še vedno sanja o vladi; ni dvoma, da končno za denar dobi nekaj kreatur, ki bodo z njim „vladale“ (Egersdorfer!) — takih ljudi je nekoliko povsod; saj smo letos doživeli tudi Slovenci v svoji sredi tak slučaj. Izmed nekoaliranih strank ne dajejo Starčevićanci jasnega pogleda v svoje karte; dobro pa se drži Radićeva „Hrvatska ljudska seljačka stranka“, ki je pač najodločnejša protivnica vsakim zvezam z Madžari; dasi je bila v nasprotju z resolucionaši, ki so doživeli v Pešti tak dokaz madžarskega „brastva v orožju“, vendar pošilja sedaj svoje govornike na skupščine delegatov (tako dr. Radić v Sisku in v Čačmi). Ta stranka ima v programu za temeljno točko slovanski demokratizem; dne 25. avgusta bo imela v Zagrebu svojo tretjo glavno javno skupščino (zadnje se je je udeležilo na tisoče ljudstva) z mesta, kjer je bil smaknjen (usmrčen) hrv. slov. kmetski kralj Matija Gubec, bode skupščina pozdravila Slovence, belo Ljubljano. — Hrvatska in Slovenija, to je narodna zveza! „Z velikim delom dunajskega parlamenta nas vežejo vezi krvi in jezika“, piše „Hrvatska“. V dunajskem parlamentu sede Srbi in Hrvati, istotako dobri patrioti, kakor so naši delegati. Poleg njih sede bratje Slovenci, ki čutijo z nami radizajedničke prošlosti, zajedničkih teženj in zajedničkega jezika...“

Poznjansko.

Pruska kulturna in gospodarska politika še vedno nadaljuje svoje delo. Znano je vsem o karakteristični stavki poljskih šolskih otrok, katera je bila deloma končana. Toda sedaj so odredile nemške šolske oblasti, da v šolah, katere obiskujejo poljski otroci, letnih počitnic ne bo in da se morajo torej o opočitnicah stavkajoči poljski otroci dalje poučevati v nemški kulturi.

Nekateri listi so zadnji čas poročali, da vesti o naseljevalni komisiji in o njenem razlastniškem pravu niso resnične in vendar zabeležuje B. Z. še več, namreč: Vlada misli pravo naseljevalne komisije povečati in razširiti ter ji priznati razlastniško pravico, v najširšem obsegu. Za Poljake velja torej povsod izjemni zakon.

Pred volitvami na Ruskem.

Kakor poročajo „Národní Listy“ se pripravljajo vse stranke z vso vnemo za volitve v tretjo dumo. Deloma delajo priprave za nove volitve mestni volilni odbori raznih strank, deloma pa se pogajajo z društvi sorodnih strank. Posebno samozavestno nastopa to pot „Zveza ruskega naroda“, ker upa, da pride po novi volitvi, ako že ne do popolne večine, vsaj do močnega zastopstva v dumi. Zato je izvršujoči odbor „Zveze“ zavrgel vse predloge raznih strank, ki omerjujejo k zblizanju s konstitučnimi življi druge dume.

Stranka „pravnega reda“, ki je zgubila po nedavni smrti grofa Heydna svojega voditelja, pojde tudi samozavestno v volilni boj, dasiravno ji ne prorokujejo mnogo uspehov. Zato so se pa tem bolj zboljšale nade oktobristov, ki upajo, da dobe mnogo mandatov od veleposestnikov in iz mestne kurije. To je tudi vzrok, da je ta stranka tako hladna napram predlogu kneza Trubeckega, da bi naj stopila v skupno zvezo z narodno-svobodomiselno stranko kadetov, ker bi skupno z njimi zabranila razmnožitev reakcionarnih in revolucionarnih poslancev. Ker se tudi mnogo trdi, da se nagiblje nekaj oktobristov k „Zvezi ruskega naroda“, je že izvrševalni odbor v svoji seji sklenil, da stranka nastopi samostojno, da bode pa tam, kjer nima upanja do zmage, podpirala kandidata kadetov.

Stranka „mirne obnove“, kateri pripada tudi knez Trubeckoj, nima mnogo upanja. Podpirala bo povsod protireakcionarnega kandidata.

Tudi Kadeti, ki so razdeljeni na dve frakcije, odklanjajo vsako skupnost z drugimi konstitučnimi strankami, upajoč, da zmagajo z lastno silo. Največ mandatov dobe v drugi mestni kuriji in pa na deželi. Delavnost in agitacija v drugi mestni kuriji in pa na deželi. Delavnost in agitacija pa jim je zelo otežkočena s tem, da je večina voditeljev v preiskavi, ker je podpisala znani vyborgski manifest. Sodišče pa je odložilo obravnavo za to, da dotičniki vsaj za letos izgube pasivno volilno pravico. Tudi poostreni volilni red jim mnogo škoduje.

Pridno se pripravljajo socialni demokrati in narodni socialisti za volilni boj. Socialni revolucionarji pa še niso na jasnem ali se naj volitve udeleže, ali pa bojkotujejo tretjo dumo.

Poljaki bodo po novem volilnem redu zelo decimirani, kajti nova volilna reforma jim je odvzela v poljskem kraljestvu dve tretjini mandatov in jim pustila samo enajst poslancev. Sploh bodo druge narodnosti v tej dumi zelo malo ali pa nič zastopane.

Tretja дума bode imela približno 60 poslancev manj kot prejšnja in bo najbrže večinoma konservativna. Za slučaj pa, da pride v dumo opozicijska večina, bi bila

duma zopet razpuščena in ustava na daljšo dobo suspendirana. To pa bi bilo za Rusko najnevarnejše.

Jezikovno vprašanje v Belgiji.

V Belgiji živita dve plemena, namreč valonski in vlamski. Prvo plemo je malo narečje frančoščine in govori in piše večinoma književno frančoščino. Vlami so pa germanskega pokolenja in govore holandski dialekt. Ker se je pa francoski narod kulturno hitreje razvijal kakor germanski, zato so tudi Valoni daleč nadkrilili Vlamce. Posledica tega je bila, da je prišel v Belgiji le francoski jezik v veljavo na dvoru, v šoli, cerkvi in uradih. V šoli se poučuje izključno francoski in vlamski jezik pride le fakultativno v poštev. Položaj je približno isti kakor pri nas z nemškim učnim jezikom, samo da so Vlamci literarno in jezikovno mnogo za nami. Da bi se kričee razmere nekoliko zboljšale je predlagal antverpski poslanec Coremans, da bi se v javnih šolah poučevalo v obeh jezikih. S predlogom se je nato bavila dolgo zbornica in poverila rešitev jezikovnega vprašanja posebni komisiji. V parlamentu je bila cel dan debata zelo živahna in radikalci in socialisti obeh narodnosti so odločno zato, da se uvede vlamščina v šole kot obligatorni predmet. Jezikovna debata v zbornici je povzročila veliko časninarsko vojno. Francosko nacionalno časopisje očita Vlamom, da so pan-germanisti in se hočejo spojiti z nemško državo. O pan-germanističnih težnjah ne more biti dosti govora, ker že jezik, ki je holansko narečje in ki ni skoro nič nemščini podoben, loči Vlamce od Nemcev, rezentega se pa nikakor ne žele krutega nemškega trinoga. Njih želja je edino, da dobe uradništvo, zdravnike in sploh inteligenco, ki bo razumela jezik naroda, s katerim pride v dotiko.

Koreja.

Zadnjič smo že poročali o dogodkih na Koreji. Položaj se vedno še poostruje. Odkar se je odpovedal cesar vladi in nastopil na njegovo mesto slaboumni naslednik, ki je igrača v japonskih rokah, postavljajo Japonci vedno bolj drzni. Japonci stražijo korejske vojašnice in pristanišče ter so poverili vso vladno in celo imenovanje uradnikov japonskemu generalnemu residentu. Zato so Korejci vedno bolj nezadovoljni in vojaštvo se pripravlja na resen odpor proti Japoncem.

Da bo boj proti Japonski nadvladi težak, je samo ob sebi umevno, ker so Japonci v zadnjem času gorostasno napredovali na vseh poljih. Posredovati bodo torej morale tuje države. Korejski delegatje, ki so že na mirovni konferenci protestirali japonske napade na samostojnost Koreje, so odšli sedaj v Ameriko, da izposlujejo tam posredovanje Rooseveltovo.

Na to običeje še razne večje mednarodne velevalsti in jih naprosijo, naj store potrebne korake proti japonski vladohlepnosti. Cesar sam jim je dal na pot zadnjo svojo željo: „Ne glejte na mojo osebo, ampak skušajte ohraniti samostojnost Koreje!“

Dnevne vesti

a) domače.

— **Narodna založba.** Ker se bo treba preskrbeti gotovim ljudem okoli „Naroda“ za slučaj, da se slovenska javnost spametuje in se naveliča podlosti in laži, ki so dosedaj na prodaj v tem listu, zasnovala se je „Narodna založba“. Ker pa je prava firma, ki bo zalagala to založbo, vendar na preslabem glasu, dobili so zopet ubogega Cankarja za reklamo, ki to pot služi drugim v direktne koristilovske namene. Napisal je za „založbo“ povest „Aleš iz Razora“. Delo je dobro že zato, ker je je spisal Cankar. Famozna „Narodova“ kritika seveda tega ne prizna temveč trdi, da je povest čisto nekaj posebnega in nad vse izbornega, zato ker je izšla v „založbi“; škoda je edina, da jo je spisal Cankar, katerega je moral list že opetovano obsojati. Dokler bodo pa izhajala njegova ali pa tudi koga drugega dela v „Narodni založbi“ bodo sigurno našla milost pred pošteno „Narodovo“ kritiko. Radovedni smo, kdaj da bodo začele izhajati prestavljene indijance in „izvirne“ roparske, strahovske povesti, ki so jih pa v drugih jezikih vendar že brali? Treba bo gotovo še lep čas izdajati nekaj za reklamo, preden se bodo upali z lastnim smetiščem na dan.

— **„Slovenec“** od 23. t. m. se na jako netakten način norčuje iz delovanja slovenskega poslanca Ivana Hribarja. Tudi če je res, da je „Slovenski klub“ v vseh tozadevnih točkah započel velike in resne akcije, je jako nespametno in stvari edino le na škodo, ako se smeši delovanje slovenskega poslanca, ki ima iste namene in iste cilje. Če se potrudijo poslanci „Slovenskega kluba“ in zastavijo ves svoj vpliv, vso svojo moč in vso parlamentarno izkušnost v prid slovenske stvari, ni to nič več, kakor da so storili svojo prokletost dolžnost. Če pa smešijo delo v istem smislu, ki ga kak drug izvršuje, pače gotovo del te smešnosti saj v očeh naših, na naše gibanje pazečih nasprotnikov, tudi na delovanje njih samih. Če je delo enega smešno, mora biti delo drugega, ki ima isti namen in isti način, tudi smešno. Zahtevamo malo več takta in več poštenosti v interesu slovenske stvari.

— **Več takta v našem časopisu!** Nek list prinesel je nedavno sledečo notico: K—a v M. vljudo vprašamo, ali je že plačal ono vino, ki ga je pred letom on, oziroma njegova mamica spila? Nočemo, da bi ona ženska od Sv. Trojice hodila ga na dom terjat za že spito vino in potem po celi vasi govori, da je „gospoda“ terjala in da niso hoteli še sedaj nič plačati. Sedaj pač lahko odrine ubogi ženski par kronice, ko je naredil lep „profit“ pri z v o n u S v. H e l e n e. Mica Kovačeva... Isti list ima v naznanilu umrlih sledečo netaktnost: A. P. (v listu je celo ime) posestnikov sin, 13 mesecev. S y p h i l i s c o n g e n i t a (kot vzrok smrti). Ali bi ne bilo mogoče enkrat postavno z vso strogostjo nastopiti proti takim nečuvnim, skrajno netaktnim in za prizadete mučnim, žaljivim in škodljivim poročilom?

— **Še enkrat „Slovenske nesramnosti“.** Zavijanja ki jih prinašajo „Deutsche Stimmen“ pod tem naslovom, nam zopet jasno in glasno pričajo, da vsaka krivica rodi nove krivice. Krivica je, da Slovenci nimajo slovenskih srednjih šol. Iz te krivice izvajajo Nemci krivično zahtevo, da se na naših deloma ali čisto nemških šolah naj nastavlajo nemški profesorji. Iz tega zopet sledijo druge krivične posledice brez konca. Vseh teh krivic bo konec, če se poslovenijo naše srednje šole. To je pedagoška zahteva, to je zahteva zdrave pameti. Ne bojte se za bodočnost absolventov slovenskih srednjih šol, da bi premalo nemški znali! Le pogledajte češke inženirje! Obiskovali so češko realko, končali so svoje študije na češki tehniki in vendar jih najdemo povsod v uspešni konkurenci. Na podlagi materinega jezika pridobili so si splošno, pred vsem pa temeljito strokovno naobrazbo in ta jih usposablja za njihov poklic. In to je prvi namen šole! Nemščine kot predmeta bodo se naši dijaki tudi dovolj naučili, da bodo izhajali, če bodo ta predlog praktično rabili. Na podlagi tujega nemškega jezika pa se naši dijaki ne morejo dovolj naobraziti, vrh tega jim že srednješolski študij odvzame toliko duševnih moči in energije, da v poznejšem življenju težko premagujejo konkurenco onih, ki so se v materinskem jeziku z manjšim trudom bolj izobrazili. Edino v narodnem šolstvu so dani pogoji za narodno in tudi za življensko existenco vsakega poedincea.

— **Shod sadjerejcev v Radovljici** se vrši v pondeljek, 29. t. m. v veliki dvorani pri R. Kunstelnju. Šlo se bo za ustanovitev gospodarsko velepomembnega sadjarskega društva. Če se sadjereja na Gorenjskem moderno preustroji in organizuje bo brez dvoma postala bogat vir dohodkov. Tla so pripravna in okus gorenjskega sadja, kjer je dobro negujejo, je priznано izvrsten. Železniška zveza z morjem odprla je nove trge za izvoz, ki bo imel lahko v bodočnosti največji obseg. Društvo se ima ustanoviti na združni podlagi in bo imelo nadzorstvo nad pridelovanjem in eksportom. Poudarja se tudi, da v takem društvu, strogo gospodarskem, ne bo prostora politiki, vsak sadjerejec, kakor tudi pospeševalec in prijatelj sadjereje brez razlike političnega mišljenja, se približaj društvu! Za razvoj in napredek gospodarstva v Sloveniji bo ta dan gotova velepomemben. Želimo kar največje udeležbe.

— **Utonil je** v Gradaščici 18 mesecev stari sin Franceta Kristana z Viča dne 22. t. m. Oče je delal na njivi, ki leži ob Gradaščici, a otrok se je igral ob vodi in se v neopaženem trenutku vanjo prevrnil. Oče ga je sicer potegnil iz vode, toda ker ni vedel, kako je ravnati z utopljenici, je dete umrlo, čeprav je še kazalo znake življenja na sebi, ko ga je položil na suho.

— **Pod dva težko vprežena voza** je prišla te dni v Planini sedemletna Hedvika Šarc, ko se je igrala na cesti. Ko sta se voza oddaljila, se je dvignila deklica popolnoma nepoškodovana. Pač sreča v nesreči!

— **Železnica na Triglav.** Železn. min. je dovolilo stavbenemu pristavu drž. železnice in privatnemu docentu nemške praške tehnike Dr. Frideriku Steinerju, da sme pričeti s tehničnimi predeli za železnico nižje vrste od postaje Bohinjska Bistrica na vrh Triglava, in sicer za dobo jednega leta.

— **Nevaren sosed** je na Illovi pri Ljubljani stanujoči zidar Martin Srnjak. Pred par dnevi je napadel 13letnega Franca Kramarja in ga tako pretepel, da ga je večkrat ranil. Naposled je še nahujskal nanj svojega psa, ki ga je ugriznil v levo nogo.

— **Tatvina.** Dne 17. t. m. je bilo ukradenih 120 K iz nezaprte podstrešne sobe kajžarjevi ženi Mariji Kalan iz Znojil, medvodske občine. Kljuka hišnih vrat je bila položena na okno in to je porabil tat, ter udrl pod streho. Tatvine sumljiv je neki Franc Božič, ki so ga že izročili ljubljanskemu deželnemu sodišču.

— **Mrtveca so našli** minulo nedeljo otroci v gozdu poleg ceste med Planino in Studenim. Mrtveca so bile samo še kosti, in sodi se, da je moral ondi ležati že od jeseni. Obleden je bil dobro, v žepih je imel še uro in denarnico z 38 K. Zraven njega je ležal revolver kalibra 9 mm. Glava je bila prestreljena. Komisija, ki ga je pregledala, je konstatirala samomor. Kdo da bi bil ta mrtvec o tem ni ničesar znanega.

— **Prazgodovinske najdbe pri Sv. Križu.** Znani raziskovalec starin g. Jernej Pečnik je pričel kopati pred

nekako tremi tedni pri Sv. Križu v litijskem okraju in našel grobove deloma iz ladinske periode, deloma iz srednjega veka. Pet okostij je bilo popolnoma dobro ohranjenih. Razen tega je bilo najdenih sedem mečev dolgih po 95 cm, 13 sulic, 4 ščiti, več železnih nožev in zapon in lončenih posod. Raziskavanje vodi ministerialni svetnik g. Szombathy.

— **Smrt vsled neprevidnosti.** V hiši znanega trgovca gospoda Rohrmanna v Ljubljani pripetila se je včeraj huda nesreča. Najstarejši sin basal je samokres. Potem je vzel orožje v roko mlajši brat in z njim ravnal tako neprevidno, da se je sprožilo in zadel je starejšega brata v glavo, ki je kmalo po nezgodi umrl.

— **Nemška nestrpnost.** Graški „Tagblatt“ je javkal dne 25. t. m., da so s posredovanjem poslanca dr. Benkoviča občinski predstojniki sodnijskega okraja Brežice napravili vlogo na graško finančno direkcijo, v kateri izrekajo zaupanje brežiškemu davkarju g. Wuttu in kontrolorju g. Brovetu in protestirajo proti vsakemu prestavljanju uradnikov pri davkarji v Brežicah. Nemci uvidevajo velikansko nevarnost v tem, da ostaneta ta dva odločno slovenska uradnika, ki sta „horribile dictu“ člana najrazličnejših odborov slovenskih društev. Trije odstotki Nemcev so med prebivalstvom brežiškega sodnijskega okraja in tej peščici na ljubo naj bi se delalo s slovenskimi uradniki, kakor bi se ravno tem nestrpnemu dobro zdelo. To je že od sile. Nemški uradniki itak že povsod preplavljajo slovensko ozemlje, in sedaj potrebujejo še najnesramnejših spletk, da se znebe onih, ki se jim nočejo vdati. Svaka sila do vremena!

— **Toča je padala** te dni skozi 12 minut tako gosto po Humu, Frankoveih in Zaperšicah na Štajerskem, da je pobila vse vinograde in druge poljske pridelke. Na Humu samem je škoda nad 27.000 K, v Frankoveih in Zaperšicah pa okoli 47.000 K.

— **Odkrita beseda o narodni šoli v Št. Jakobu na Koroškem.** Pod tem naslovom skuša nekdo pod znano za to najbolj uporabno firmo „Slovenskega Naroda“ ščuvati proti Narodni šoli v Rožu, skuša sejati prepir in razpor med do sedaj še edine in nad vse požrtvovalne delavce na Koroškem. Peče ga, da je minul čas, v katerem se je rodoljubje na tako ceni in lahek način kazalo lahko s tem, da se je pisalo in govorilo dolga jadikovanja o izgubljenih in prodanih Korošcih; peče ga, ker vidi, da ima trajno in požrtvovalno delo, za katero sam seveda ni sposoben, vendar le uspeh. Žalibog imamo med Slovenci še vedno mnogo takih, ki kaj radi govore o rodoljubju, dela pa, ki bi bilo edino potrebno, se ne lotijo. To bi se pa še preneslo, če bi ti ljudje potem ne posegli vmes med delavce z razdvajanjem in s svojo grajo, ki nima drugega namena in tudi druge posledice ne, kakor da ovira in razdira. Povod temu prvemu poskusu ščuvanja bil je možu izraz „Nonnenkloster“ (redovniški samostan) v nemških poročilih o slavnosti. Namenoma so vrgli nemški listi ta izraz v javnost, da bi ravno vzbudili neslogo in s tem škodili stvari. In prvi vsedel se je „Narodov“ dopisnik na ta lim in kot prvi začel je obžalovanja vredno delo razdiranja. Saj tudi Nemci v svoji politiki proti nam ne želijo drugega, samo da je njih delo pogosto neuspešno, dokler ne dobijo pomoči pri kakem „Narodovu“. Kar se tiče veselice same, bila je ljudska v pravem pomenu besede in malo smo do sedaj videli takih. Pomislimo le na one mnogoštevilne, na katerih je bil pogosto naroden namen le krinka, in ki niso imele drugega namena, kakor razkazovati krasote in toalete žensk in pa prodati kolikor možno dosti pijače. Od velikanskih na takih veselicah izdanih svot prišlo je le par krajcarjev v naroden namen; ves drug denar je pa šel po ovinkih večinoma v tuje roke. Izborna narodno delo! Kar se pa tiče narodnega značaja šole same naj bo „Narodov“ dopisnik uverjen, da dokler bojo delali možje, kakor župnik Ražun in pa poslanec Grafenauer za napredek koroškega slovenstva skupno roko v roki, toliko časa sta uspeh in naroden značaj tega uspeha zasigurana. Kdor dela naj tudi odločuje o stvari. Drugi naj pa na korist slovenske stvari m o l č i j o.

— **Celovski pekovski pomočniki** hočejo pričeti štrajkati za slučaj, da se mojstri ne bodo hoteli vdati njihovim zahtevam glede povišanja mezde.

— **Spominske plošče Gregorčiču.** V Rihembergu na Goriškem bodo dne 25. avgusta t. l. razkrili spominsko ploščo Simonu Gregorčiču, katero bodo vzdali v vhodna vrata občinske hiše, kjer je Gregorčič ob času svojega službovanja bival.

— **Goriške novice.** Minolo soboto je utonil v Soči pri kopanju 14 letni Mirko Volarič, sin pokojnega skladatelja. V Soči jih vsako leto nekaj utone; lani jih je utonilo sedem. „Edinosti“ se poroča, da je temu kriva v prvi vrst goriška mestna uprava, ki ne skrbi za napravo primernih kopališč. Dosedaj obstoja v mestu samo jedno malo kopališče, ki ima pa tako umazano vodo, da se ga vsak ogiblje in se gre raje na prosto kopat. — Iz Ajdovščine pišejo „Edinosti“, kako neznosne razmere da vladajo v tamošnji predilnici. Delavci ne dobe več kakor 90 do 95 krajcarjev na dan. Kako naj s tem preživijo sebe in rodbino. Vsako leto se jih več izseljuje v Ameriko, in oni ki ostanejo doma, komaj čakajo, da si toliko prihranijo,

da jo potegnejo za njimi. Vodstvo predilnice pa neče ničesar slišati o kakem izboljšanju mezde. Ko absolutno ne bo več dobilo sposobnih delavcev, se bo morda spomnilo, da dražje življenje zahteva tudi povišanje mezde. A to se bo zgodilo takrat, ko domačinov sploh ne bo več dobiti za delo, in domačini so vendar kakor ustvarjeni za predilnico. Pač žalostno! — V Neblem je „Legina“ šola, katero obiskuje 35 učencev, od katerih so samo trije slovenski otroci. Učitelj s te šole pripoveduje, kako neobhodno potrebno je učenje laškega jezika za brisko mladino. Lahom pač ni toliko, oziroma prav nič za to, da bi kake dobrote Slovincem izkazovali, ampak gre se jim le za to, da jih kolikor mogoče poitalijančijo, da pozabi mladina na svoj materni jezik in se se tako umetno izreja v renegate. Slovenski starši, varujte se teh zvitihi laških kač, ki prihajajo k vam sladkih obrazov in morda tudi polnih rok; varujte svojo deco pred temi zmaji, da vam je ne pokradejo da ne pozabi najboljšega, kar ima, svoj materni jezik.

— **Slovenske šole v Trstu.** Delavsko podprno društvo v Trstu je poslalo dne 8. t. m. peticijo na državni zbor, da se da tržaškim Slovincem v Trstu popolna ljudska šola z 8 razredi, oziroma ljudska šola zvezana z meščansko šolo.

— **Delavska zavarovalnica zoper nezgode v Trstu** ima s a m o n e m š k e t i s k o v i n e za slovenske kraje, kljubu temu da je po pretežni večini slovanska, in bi bilo tudi zastopstvo lahko slovansko, če ne bi bili jugoslovanski socialni demokratje igrali pri zadnjih volitvah tako žalostne vloge. Menimo, da bi se vsaj d v o j e z i č n e tiskovine morale upeljati. Pri takih zavodih je vendar najskromneje povedano vsako preziranje kake narodnosti najmanj skrajno netaktno in škandalozno. Zahtevamo pravice in nič drugega!

— **Zavratna umora kočijažev v Trstu.** Onim osebam ki so imele priliko, da so v vozu opazile neko osebo, so pokazali na tržaški policiji album zločincev. Tri izmed teh oseb so osredotožile svojo pozornost na jedno fotografijo, ki kaže Marija Deltina, ki je zaprt. Ko so preiskali njegovo in njegovega brata stanovanje, so našli 12 patron za revolver istega kalibra, s katerim sta bila oba kočijaža ustreljena. Značilno je, da si je Marij Deltin pustil postriči lase in brke takoj po umorih. Oni dežnik, ki so ga našli v vozu, je baje last ljubice Deltinove. Policija je dobila razen tega anonimno ovadbo, katera dolži umora oba Deltina.

— **Tržaške novice.** Brezposelni mornar Josip Zorić je dne 24 t. m. naletel pri ribjem trgu na nekega nepoznanca, ki mu je rekel, da je strojnik na parniku „Quarnero“ in da ga sprejme tam v službo. Ker je Zorić sprejel, je ta zahteval od njega mornarsko službeno knjižico in 12 K ter mu rekel, naj pride opoldne na dotični parnik. Ko je prišel Zorić na parnik, niso vedeli tam ničesar o dotičnem strojniku in Zorića je stala njegova prevelika zaupnost knjižo in 12 K. Stražnik je aretoval dne 24. t. m. težaka Libero Lucagna, ker je v neki veži za zabavo streljal z revolverjem. V dotični veži je bilo vse polno otrok in je bila nevarnost, da koga ustrelji.

— **Laški vohuni.** Laška planinska društva iz Trsta, Istre in Goriške so napravljala te dni v družbi s planinskim društvom iz Benetk in Vidma izlete. Bili so v Istri, na Krasu, v gorah. Pravijo, da je bilo v tej družbi tudi več laških častnikov, ki so se zanimali zlasti za utrdbe med Bovcem in Trbižem. Hoteli so menda fotografirati razne utrdbe, toda avstrijski vojaki so bili obveščeni o prihodu laških turistov ter so jim preprečili vsako tako nakano. Ko so prišli na laška tla, so se vršile od strani neodrešencev in neodrešenk običajne demonstracije proti Avstriji.

— **Pomoč Istri.** Inženier Karol Schwarz na Dunaju je napravil velik načrt, kako se bo odpomoglo suši in pomanjkanju vode v Istri. Načrt hoče finansirati angleška delniška družba s pomočjo vlade, istrskega deželnega zbora in občin.

— **Kosti Zrinjskega in Frankopana,** znanih hrvaških junakov, ki sta padla kot žrtvi bojev za osvobodjenje Hrvatske, so se prenesli zadnjo soboto dne 20. t. m. iz Dunajskega Novega mesta na Hrvaško. V zvezi s tovarišem grofom Erazmom Tatenbahom delala sta svoje dni v smislu ustanovitve velike samostalne hrvaške države, kateri naj bi se priključile tudi slovenske dežele. Večkrat so že zamen pokušili ta prenos, vedno so zadeli ob odpor od strani občine Dunajskega Novega mesta, ker je smatrala celo izkopavanje junakov in njih prenos v domovino za skrajno narodnost in za Nemce škodljiv čin.

— **Preteča stavka rudarjev.** Na Moravskem v rudokopih Moravske Ostrave so sklenili rudarji vprizoriti sredi septembra generalni štrajk, ako se njihovim zahtevam glede na pravični službeni red ne ugodijo. Na svojem shodu, ki se ga je udeležilo 15.000 oseb, so sklenili resolucijo, kjer zahtevajo deveturni delavnik za vse rudarje, osemurni delavnik za kurjače in strojevodje, pol ure opoldnevnega počitka in razdelitev delavstva v štiri kategorije. Minimalne plače naj bodo: za delavce 1. razreda 4 K 60 h; za delavce 2. razreda 80 %, za delavce 3. razreda 65 % in 50 % za delavce 4. razreda. V prvo kategorijo naj pridejo delavci vsaj po 10 letih. Oženjeni delavci naj dobijo 40 centov premoga na leto, neoženjeni pa 20 centov, in sicer se delavcem odda premog vsakega pol leta. Vrh tega naj se delavcem da ves les, ki se ne rabi za zgradbe.

Odpravi naj se več zdravju škodljivih naredb in naprav. Izpremeni naj se službeni red. Delodajalci morajo na te zahteve odgovoriti do 15. avgusta.

b) tuje.

* **Strela je ubila celo rodbino.** V Kordovu v Galiciji je udarila strela dne 5. t. m. v šotor, pod katerega so se zatekli trgovci Ignacij Ehrenfels, njegova žena in njegovi štirje otroci, vsi so bili na mestu mrtvi.

* **Nov slovenski list v Ameriki.** V Čikagu je prišel izhajati „Jugoslovanski list v Ameriki“ kot glasilo jugoslovanskih kmetovalcev, obrtnikov in trgovcev, ki ga urejuje Aleksander Toman. List izhaja dvakrat na mesec in stane na leto 75 centov.

* **Najdebelejša drevo na svetu** raste na cerkvenem dvorišču v Tuli pri Vaksaru v Mehiki. Obseg debla znaša en in pol metra od tal celih 33 in pol metra. Zanimivo je, da je to drevo, ki se zove latinski *Taxodium macrocarpum* Terere, skupaj zrastle iz treh drevcev, ki so bila vsajena v trikotu.

* **Največja blaznica v Avstriji** je nova blaznica pri Dunaju, ki je sedaj dogotovljena. Poslopja so sezidana na prostoru, ki meri 1.430.000 štirinajstih metrov; 970.000 metrov je obdanih z zidovi in ograjami. Na tem prostoru je 60 poslopij, zadostovala bodo za 2200 bolnikov. Po potrebi bo preskrbljeno za prizidanje drugih poslopij, da bo v njem prostora za 4000 bolnikov. Vsa naprava je podobna majhnemu mestu.

* **Velepomenben izum Slovana.** Bolgar Bačiev je sestavil stroj, ki naj bi stopil na mesto sedanjih lokomotiv, a obenem delal za 75% ceneje, kajti za stroj se ne potrebuje niti premoga, niti drv, niti plina. Na narodno-gospodarskem polju bo ta izum povzročil velikanski preobrat.

* **Madjarska nestrpnost.** K neki cerkveni slavnosti so prišle nedavno v neki rumunski vasi na Ogrskem Rumunke v narodni noši z narodnimi trakovi in pasovi. Orožniki pa so zahtevali, naj nemudoma te trakove in pasove odstranijo. Ker se njihovi zahtevi ni ugodilo, so bili orožniki tako nesramni, da so jim iztrgali dotične trakove in pasove. Krasen zgled narodnega šovinizma!

* **Najhitrejši parnik.** Američan Peter Cooper Hervitt je izumel parnik, ki bo po njegovem računu prevozil do 60 milj na uro. Na ta način bo mogoče priti iz Novega Jorka v Liverpool na Angleškem v 30 urah.

* **Krepki živci.** Ernst Grasse, star invalid iz leta 1870., je te dni v Fürstenwaldu na Nemškem izvršil sam na sebi operacijo, ker mu je bil zdravnik predrag. Bolel ga je prst na nogi in treba ga je bilo odstraniti. Vsled tega si je pripravil dleto, kladio, mrzle vode in ovitkov. Nato je nastavil dleto na prst, udaril s kladivom na dleto in prst je bil proč. Potem se je umil, skrbno zavezal in po štirinajstih dnevih je že zopet z lahkoto hodil.

* **Učiteljico odnesel morski volk.** Dne 11. t. m. se je v Gioecia na otoku Hvaru kopala tamošnja učiteljica, ko se je nakrat pojavil velik morski volk in s strahovito naglico plaval proti njej. Učiteljica je plavala kolikor mogoče hitro, a tik pred obaljo jo je pošast dohitela, nesrečno zgrabila za nogo in izginila s svojo žrtvijo v morsko globočino. Ta strašni prizor je gledalo z obali mnogo ljudi, a pomagati niso mogli.

Gospodarstvo.

Tržno poročilo.

Denarni promet.

Dunajska borza. Razpoloženje na predborzi je bilo včeraj manj veselo kot prejšnje dni, ker so prišle iz Londona in New-Jorka nizke beležke. Zanimanje za spekulacijo ni bilo posebno. Kredit in državne železnice so se razen malega omahovanja vzdržale na prejšnjem nivoju. Železni trg je zanemarljiv. Na eskomptnem trgu ni zaznamovati nikakršnih denarnih sprememb. Akcije južnih železnic so se dobro kupovale.

Tržaška borza posluje mirno. Obljubljene so državne železnice, Lombardi, Tramway in ogrska splošna hranilnica. Tudi s sladkorjem se pridno trguje.

Na zagrebški borzi pridejo največ v poštev domače delnice, ki se tudi prav pridno razpečavajo.

Promet s pridelki.

Dunajska borza za deželne pridelke je prav dobro obiskana.

Poročila, ki prihajajo iz tujine so ugodna, le peštanska so nekako nezanesljiva. Poročila, da bo letina slaba so zelo neugodno vplivala, sedaj šele so zanesljiva poročila zadovoljila trge, zato so začele cene že padati.

Pšenica in ječmen sta za 10 h cenejša tudi ostala žita se ne bodo dražila in prej ko slej so začela padati.

Cene za vsakih 50 kg so notirale ab Dunaj:

Pšenica, tiška, 78 do 82 kg K 11 95 do K 12 50; banaška 76 do 79 kg K 11 45 do K 12 05; viselburška in rabska 76 do 80 kg K 11 15 do K 11 50; nižeavstrijska in moravska K 10 60 do K 10 90

Rž, slovaška 72 do 74 kg K 8 85 do K 9 05; peštanska 72 do 74 kg K 8 90 do K 9 20; avstrijska 71 do 74 kg K 8 65 do K 8 90; ogrska 72 do 74 kg K 8 70 do K 9 —.

Ječmen K 7 20 do K 7 60. Cena vedno ista.

Koruza, ogrska K 6 70 do K 8 —.

Oves, ogrski srednje vrste K 8 45 do K 8 70; prve vrste K 8 75 do K 9 10.

Špirit kontingentira prompt ab Dunaj K 57 20 D, 58 — Bl.

Repno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 92 — D, K 94 —. Vedno stalno.

Laneno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 74 — do K 74 50.

Petrolej vsakih 100 kg: kavkaško rafinirano brez soda, prompt ab Trst, transito K 11 50 D, K 12 — B. Cena se mu je zadnji teden zvišala za 50 h.

Meso. Cene za kilogram so sledeče:

goveje meso prednje K 1 04 do K 1 48

„ „ zadnje „ 1 22 „ „ 1 56

telečje „ „ 0 80 „ „ 1 80

svinjsko „ „ 1 20 „ „ 1 28

ovčje „ „ 0 90 „ „ 1 20

Mast za vsakih 50 kg: domača, svinjska, s sodom prompt K 72 — D, K 73 — B ab Dunaj. Cene višje.

Slanina, bela z zabojem prompt K 70 — D, K 71 — B ab Dunaj. Pri slanini in masti so cene zopet vedno iste.

Loj, prompt K 42 — D, K 43 —. B ab Dunaj.

Sladkor, v kockah za 100 kg: brutto K 74 — D, K 75 — B, kristalni sladkor prompt K 65 50 D, K 66 — B ab Dunaj. Sladkorni trg je zelo miren. — Cene vedno enake.

Kava, za vsakih 50 kg: Santos navadna K 41 — do K 42 —, bolja K 51 — do K 53 —.

Postava o podržavljenju železnic. Minister železnice je naznanil 16. t. m. proračunskemu odseku, da bo na zimo najbrže predložena obema zbornicama postava o podržavljenju privatnih železnic.

Minister je razložil že v zbornici principe, za katere gre vladi pri podržavljevalni akciji. Kajti ne gre za direktno, za določila nakupovalnih rent ampak za to, da bi se mogla vlada prilastiti železnice, ako bi bila pogajanja brezuspešna.

Višino odkupnih rent bi pa moral določevati sod.

Prinóz k izseljevanju v Ameriko. Dne 15. julija t. leta je odpeljal parnik „Panonija“ 1800 potnikov v Ameriko. Samo iz Reke je odplulo letošnje leto od januarja naprej že 29.071 oseb preko morja v novi svet. Splošno narašča število izseljencev od leta do leta.

Med tem ko je odšlo leta 1899 iz Avstrije samo 54.000 oseb v Ameriko, se jih je leta 1902 izselilo 119.871 in leta 1906 — 130.938 oseb. Skrajni čas je, da se vlada začne resno baviti z rešitvijo vprašanja o izseljevanju, in če ne drugega vsaj skušati omejiti je z državnimi, zanesljivimi informacijskimi pisarnami, ki bi dajala vsem onim, ki se nameravajo izseliti, nasvete, kje je dobiti, in če je sploh dobiti dobrega zaslужka, ter jih s tem obvarovala brezvestnih agentov in materijelne škode.

Baje namerava predložiti vlada v jeseni podoben zakon in prihodnjo spomlad bo zboroval mednarodni kongres na Dunaju, ki se bo bavil z izseljevalnimi, mednarodnimi vprašanji. Ker smo mi Slovenci pri izseljevanju tako močno udeleženi, se moramo gotovo veseliti vseh teh pojavov.

Škropimo tudi krompir! Lansko leto se je splošno tožilo, da krompir ni bil okusen. Nekaj je to pač povzročilo izredno mokro leto. Še več pa je zakrivila bolezen na listju, slična peronospori, ki je povzročila, da se je posebno v nekaterih krajih krompirjevo zelišče prav zgodaj osulo. Ponekod škrope radi te bolezni tudi krompir s prav tisto zmesjo modre galice in apna, kakor trto in dosežejo prav tisti uspeh kakor pri škropljenju trte: krompirjevo zelišče se ne osuje pred časom, zato pa tudi gomolji bolje dozore, so, ker se jim vsebina skroba zdatno pomnoži, mnogo okusnejši ter ne gnijejo tako močno, kakor tam, kjer se ni škropilo. Vsekako bi bilo dobro, ko bi posebno naša kmetijska društva povzročila številne poskuse v tej zadevi in bi se potem vspehi takih poskusov tudi objavili. Naš list bode take objave vedno rad prinašal.

Zdravstvo.

Po tovarnah, ki izdelujejo kemikalije, treba je na delavce posebno paziti; neznatni delci kemičnih izdelkov prehajajo s prahom in plini v zrak in odtod po sopilih v pljuča in črevo delavcev in iz teh v njih telo. Spočetka delavci tega ne čutijo, tekom časa pa se le pokaže vpliv kemikalij: nabirajo se v telesu in ga vničujejo. Kemikalije vplivajo pri tem na telo elektivno: nekaj jih vpliva na kožo, druge na ledvice, tretje na skelet, na živčevje i. t. d. Prof. Jaksch v Pragi je opisal v zadnjem času živčne bolezni povzročene po rjavem kamnu: mangansuperoxydu, torej po zelo nedolžni kemični spojini. Delavcem, ki delajo več mesecev po mlinih, ki terejo mangansuperoxyd otrpnejo noge in duševno se jim blede: pomoči ni nobene. Paziti je torej pri vseh kemikalijah, tudi če so notorično za organizem brezpomembne: brezpomembnost je vedno le relativen pojem.

Sploh se ne smemo nikdar zanašati na to, da je to in ono brez pomena za naše življenje in zdravje. To velja tudi za stvari, katere nam gosposka kot nevarne označi na podlagi mnenja strokovnjaških zvedencev. Nekaj pazljivosti je treba povsod in vedno. Na Japonskem imajo dosti miši in te uničujejo z državno pomočjo. To pa tako-le: Leta 1890 opazil je Loeffler (Greifswald), da mu poginjajo miši katere je imel inštitutu in na katerih je študiral s poskusi (eksperimentalno) nalezljive (infekciozne) bolezni. Opazil je Loeffler tudi, da žro žive miši zamrte in je torej mislil, da se ta bolezen tudi s tem širi. Preiskal je stvar bakteriološko in je našel v miših nov bacil, nazval ga je bacil mišjega legarja (*bacillus typhi murium*). V miših povzroča namreč ta bacil legarju (typhus) podobno bolezen. Od sto obolelih miši zamre jih 69. Nadaljni poskusi so pokazali da *Bac. typhi murium* na človeku ne povzroča bolezni in da je nevaren samo za hišno miš (*Mus musculus*) in pa za poljsko miš (*Arvicola arvalis*). Loeffler je svojo skušnjo uporabil praktično: primešal je bacile mišjega legarja testeninam, te raztrosil po poljih, miši so te testenine žrle, se okužile (inficirale), obolele in poginjale. Prof. Kitasato in Shibayama vpeljala sta to metodo tudi na Japonsko. V velikih lesenih posodah zmešali so po vaških občinskih uradih bacile in moko v testo, porazdelili testo v koščke in te pometali na polja. Miši so trumoma poginjale. Nekaj let je bilo vse v redu, pozneje pa so postali ljudje nepazni: posod niso več spirali in snajili temveč so v neočehjenih posodah, po katerih so mešali prej mišji strup, mešali pozneje lastne jedi in mnogo ljudi je pri tem obolelo; in v njih odpadkih našli so v veliki množini ravno bacila mišjega legarja. Ta skušnja pokazala je torej, da ni bacil samo mišim poguben, temveč da je tudi človeku nevaren: zdrav, nezdrav, zdravju nevaren, zdravju nenevaren so torej relativni pojmi in treba je pazljivosti pri takih stvareh. Nekaj pazljivosti, olike in omike je neobhodno treba pri vpoštevanju zdravstvenih (higijeničnih) vprašanj.

Somišljeniki!

Širite in naročajte povsodi „Novo Dobo“! — Zahtevajte list po vseh gostilnah in kavarnah!

Prva

domača dolenska žganjarna

Ivan Rakoše i. dr.

Straža-Toplice

priporočila

Slivovko navadno K 1 — lit.	Tropinovec navad. K 1 — lit.
„ III. „ 1 10 „ „ III. „ 1 10 „	„ II. „ 1 30 „ „ II. „ 1 20 „
„ I. „ 1 50 „ „ I. „ 1 40 „	„ III. „ 1 30 „ Brinjevec III. „ 1 40 „
„ II. „ 1 50 „ „ II. „ 1 80 „	„ I. „ 1 80 „ „ I. „ 2 — „

Vinsko žganje (konjak) od 3 do 8 K = 7/10 litra.

Spezialiteta „**Slovenec**“ narodna grenčica narodni liker od K 1 10 do K 1 20 liter.

Destilacija vsakovrstnih najfinejših likerjev od K 1 — do K 1 60 liter.

Uvoz in izvoz čajnega ruma od K 1 — do K 2 — liter i. t. d., i. t. d.

Odpočila se v steklenicah, zabojih in sodih, ter se prazna nepokvarjena posoda sprejme nazaj v račun in sicer steklenice 10 vin. komad in sodi 5 vin. liter franco Straža-Toplice. Na zahtevo se pošljejo vzorci brezplačno

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!